

MRTVI JARAK - BLAGOSLOV SPOMENIKA I MOLITVA ZA ŽRTVE PORATNIH LIKVIDACIJA

Dvadeset godina po uspostavi demokracije u Republici Hrvatskoj, nakon održanih prvih demokratskih izbora, još uvijek nisu poznate duge prešućivane hrvatske žrtve likvidirane od strane partizansko-komunističke vojske i poratne vlasti, a spomen obilježja nisu postavljena ni na brojna grobišta i masovna stratišta u kojima leže žrtve Drugog svjetskog rata i poraća. Brojka evidentiranih masovnih grobišta u Hrvatskoj procjenjuje se na više stotina, a prema izjavi Dr. Andrije Hebranga (večernji list – 16. lipanj 2010), u Hrvatskoj se nalazi 980 grobišta. Grobišta su rasuta po svim županijama, a zahvaljujući brojnim pojedincima mnoga su mjesta spomen križem i obilježena, čime je žrtvama dano barem osnovno pravo na postojanje. Do 2000 godine prikupljanje podataka o žrtvama i grobištima vodila je Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava, za koju je osam godine prije u Hrvatskom državnom saboru donesen i odgovarajući Zakon. U cilju prikupljanja podataka formirana su istraživačka središta po Županijama, a da bi se posao što prije završio u nekim područjima formirane su i Općinske/gradske komisije. Prestankom rada Komisije posao na utvrđivanju žrtava nastojale su preuzeti već postojeće udruge, a u obilježavanje grobišta i stratišta uključilo se i Društvo za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava osnovano u Varaždinu u rujnu mjesecu 2000. godine. Kasnije je formirana i podružnica Društva u Virovitici, koju vodi Vlatko Ljubičić koji zajedno s članovima s tog područja u ljetu 2007 godine probnim iskapanjima na predjelu Mrtvi jarak, u općini Suhopolje potvrđuje desetljećima „prešućivanu“ istinu o mjestu masovnih smaknuća.

U prikupljanju podataka o žrtvama i grobištima tog područja sudjeluje i udruga Hrvatski domobran Virovitica, a postupak za podizanje spomen obilježja žrtvama grobišta Mrtvi jarak započinje, sada pokojni predsjednik udruge, Antun Sudarević, koji je osigurao i sredstva za njegovu izgradnju. I tako je u organizaciji udruge Hrvatski domobran, a pod pokroviteljstvom općine Suhopolje, u subotu 9. listopada 2010. godine, povodom Dana neovisnosti Republike Hrvatske, na proplanku iznad grobišta upriličeno spomen sjećanje, otvaranje spomenika kojeg je blagoslovio i molitvu za tamo likvidirane žrtve predvodio vlč Mate Rukavina.

Spomenik žrtvama kao znak zahvale i podsjetnik na stradanja

Spomen sjećanje na žrtve grobišta Mrtvi jarak održano je s početkom u 11 sati, a u uvodnom dijelu Lijepu našu izveo je mješoviti zbor Rodoljub iz Virovitice, pod ravnanjem prof Mirne Mihalković. Nakon minute šutnje posvećene žrtvama poratnih likvidacija pokopanih u jamama Mrtvog jarka nazočnima se obratila Zlata Šljivac, načelnica općine Suhopolje koja je nakon pozdravnih riječi rekla: Današnji dan na ovom mjestu doživljavam na dva načina: Prvo tužno, jer se nalazimo na stratištu nedužnih hrvatskih vojnika, žene i djece koji su nedužni, mučki pogubljeni. U teškim mukama umrli su mučenici našeg naroda.

Ali osjećam se i ponosno! Ovim spomenikom obilježavamo danas ovo sveto mjesto stradanja koje se dugo skrivalo od javnosti i o kojem se nije smjelo govoriti. Nekad Dubok jarak izabran za masovna mučenja, klanja, ubijanja nedužnih, nevinih ljudi čiji je jedini grijeh bila ljubav prema Domovini, ljubav prema Hrvatskoj, danas nosi tužni naziv – Mrtvi jarak.

Ovo mjesto govori o zvjerskim mučenjima nekoliko stotina ljudi, o vađenju utrobe, vješanju srca po drveću, zabijanju igala pod nokte, piljenju tijela, strahotama koja nisu počinili samo monstrumi Pete proleterske crnogorske brigade već i domaći žitelji kojima je jedino smetalo biće hrvatsko. O izrečenom postoje, ne samo zapisi, već i svjedočenja još živih svjedoka sela Bukove, a i okolnih naselja. A nažalost svjedočenja govore da neki mučitelji

još nekažnjeno žive tu među nama i žive kao da se nikad ništa nije dogodilo. O svemu ovome svjedoči ovaj spomenik koji danas otkrivamo. Ovo je naš znak zahvale onima koji su svojom krvlju potvrdili svoju odanost i ljubav prema Domovini, ali još više ovaj je spomenik postavljen kao podsjetnik naraštajima. Ovaj spomenik govori: Ne zaboravite mučenika svoje, ne dopustite da im se spomen zatre. Zato zahvaljujem članovima udruge Hrvatski domobran iz Virovitice na trudu oko obilježavanja masovnih grobnica i podizanju ovog spomena.

Naša je obveza da održavamo ovakva mjesta, obnavljamo sjećanja, i budućim generacijama usadimo u spomen, kako se ovi mučenici, ugrađeni u temelje naše slobodne domovine, nikada ne bi zaboravili. Ovo mjesto potvrđuje onu biblijsku: „Ako pšenično zrno pavši na zemlju ne umre, ne može donijeti roda“. Ovdje su mnoga zrna pala, umrla i donijela najveći rod. Zajedno s braniteljima iz Domovinskog rata taj rod jest slobodna, nezavisna i najljepša domovina. Neka im je laka hrvatska gruda, a Bog neka im podari mir u vječnosti.

Potom se okupljenima obratio Vlatko Ljubičić, predsjednik udruge Hrvatski domobran Virovitica, koji je i kao predsjednik podružnice Društva za obilježavanje grobišta Virovitica, zajedno s članovima, sudjelovao u utvrđivanju mjesta stradanja i posljednjih počivališta žrtava partizansko-komunističkog terora pogubljenima nakon završetka Drugog svjetskog rata, a u svojevrsnom satu povijesti prisutne podsjetio na okolnosti i tijek stradanja.

„Pozdravljam sve cijenjene i drage goste kao i sve nazočne na ovom svečanom otkrivanju spomenika žrtvama u Mrtvom jarku. Posao na gradnji ovog spomenika započeo je Antun Sudarević, pokojni predsjednik Udruge hrvatski domobran Virovitica, koji je prikupio novac za njegovu gradnju. Njemu dugujemo svoju zahvalnost, kao i svima koji su čuvali uspomene na ove nedužne žrtve.

Na području Mrtvi jarak nalaze se četiri masovne grobnice

Ovaj spomenik se nalazi iznad Mrtvog jarka u kojem se nalaze najmanje četiri masovne grobnice u kojima su na stotine žrtava Križnog puta. Mrtvi jarak je iza mojih leđa, na udaljenosti odavde od oko 150 m, visinska razlika je negdje 50-70 m. Namjerno je izabran jer je povoljan za masovna smaknuća; okolica je slabo naseljena, ne čuje se, zalutali metci udaraju u brijeg i relativno je blizu putova kojima su prolazile kolone Križnog puta.

Poštovana Gospodo, dok je Hitlerov vojskovođa i nasljednik veliki admiral Karl Dönitz na Nirnberškom sudu dobio deset godina zatvora, žrtve u Mrtvom jarku su pobijene bez suda. Titovi komunisti su čitavu hrvatsku vladu strijeljali bez suda. Komunisti su istrijebili i hrvatske časnike; hrvatska vojska je nestala na Križnom putu. Na vratima hrvatske povijesti postavljene su neprijateljske straže, nevidljive straže, koje imaju svoje stražare i glasnogovornike. Tako se naša povijest pretvorila u neprijateljsku propagandu protiv hrvatskog naroda. Protiv toga je u svoje vrijeme pisao i Franjo Tuđman pa su ga komunisti zatvorili. Hrvati nemaju snage ovladati svojom poviješću. Zato žrtve u Mrtvom jarku nisu ni prebrojene, a kamo li dostojno sahranjene.

Bez ukorijenjenosti u vlastitu povijest narod se gubi. Uzalud je saditi voćku bez korijena. Ona se pretvara u osušenu granu. Bez ukorijenjenosti u vlastitu povijest Hrvatima se nudi mogućnost da se nacijepu na neku tuđu voćku ili da se osuše. To je razlog zašto na vratima naše povijesti stoje neprijateljske straže. Nude nam put u budućnost bez naše povijesne snage. Tako ćemo ponovo postati žrtve iluzija budućnosti, a ne ćemo ni znati uzroke svoje propasti.

Suhopoljski partizani, koji su 1945. godine pisali Andriji Hebrangu o teroru koji vlada u

njihovu zavičaju nisu znali pravi uzrok nasilju koje ih je zadesilo. Oni su mislili da se ispod crvene zvijezde petokrake skrila srpska mržnja i da će je Titov ministar Hebrang ukloniti. Hebrang nije ni mogao ukloniti nasilje i ubijanje, jer je iza toga stajao Josip Broz Tito i njegova komunistička partija. Titovi komunisti su mislili da budućnost mogu oblikovati prema svojim željama ne obazirući se na prošlost, ili je čak prezirući. Teror je bio dio njihova komunističkog programa, samo su mu dali ime „*revolucionarni teror*“ i vjerovali da je time opravdan. Bio je to dio planiranog puta u komunističku budućnost. Put u jugoslavensku budućnost kojim su Titovi komunisti povelili Hrvate bio je i na početku i na kraju krvav od hrvatske krvi.

Žrtve su u Mrtvi (Duboki) jarak dovodili u kolonama s „Križnog puta“

Poštovana Gospodo, nakon obnove Jugoslavije po završetku II. svjetskog rata, na obronke naše pitome Bilogore dovođene su kolone Križnog puta i na ovim lijepim obroncima nestajale. Dovodili su ih Titovi komunisti i partizani. Bilo je proljeće, gora se zelenila, polja su bila zasijana, rasli su kukuruz i pšenica. Vinogradi su hranili grozdove i prve trešnje su već bile zrele. Djevojke su čekale momke, a majke sinove da se vrate iz rata. Dva starije dječaka iz Male Trapinske su u susjednom selu Bukovi brali trešnje i vraćali se kući s još nekim osobama. Idući tako naišli su na zarobljenike praćene partizanima. Četverored je išao prema njihovom selu. Ispred sela Male Trapinske partizanskog zapovjednika su čekala dva domaća partizana iz susjednog sela Borove. Nosili su partizanske uniforme s trorogim kapama na glavi. Oni su izabrali mjesto za masovna smaknuća zarobljenika. Jedan od njih je rekao partizanskom zapovjedniku da je ovdje najpovoljnije mjesto. Kad su došli do prvih kuća Male Trapinske, zapovjednik je strogo naredio da sjednu. Poslije su zarobljenici natjerani u štalu jednog od one dvojice dječaka. Oko ponoći su partizani počeli grupu po grupu zarobljenika izvoditi iz štale i tući kolcima nasječenim za držalice. Dječak u čijoj su štali bili zarobljenici je čuo buku i počeo gledati kroz prozor, ali nije smio izlaziti. Tukli su ih tako strašno da su sve držalice polomili. Odvodili su ih niz brijeg u jarak. Oko stratišta u jarku su gorile vatre. Kad je počela pucnjava dječak je pogledao na sat. Vidio je i zapamtio da je bilo jedan sat poslije ponoći.

Sjeća se da je jednom dovedena grupa zarobljenika, samo u gaćicama. Tako su kolone križnog puta stizale u Mrtvi jarak. Ovdje su mučene i ubijane stotine zarobljenika. Dolje u jarku se nalazi dobar izvor vode koji nikad ne presuši. S ovog izvora su seljaci donosili pitku vodu u svoje kuće na brijegu. Nakon masovnih smaknuća, seljaci su prestali koristiti vodu s izvora u Dubokom jarku i nazvali ga Mrtvi jarak.

Likvidacije zarobljenika u Mrtvom jarku bile su u lipnju 1945. godine, a i kasnije

U to vrijeme u Suhopolju je bio smješten 4. bataljun V. crnogorske proletherske brigade. Seljaci ih spominju kao mučitelje i ubojice žrtava Križnog puta u Pčeliću i Mrtvom jarku. Evo što o njima pišu suhopoljski partizani u svom pismu Hebrangu:

„Pred oko mjesec dana bilo je dotjerano u Suhopolje nekoliko stotina zarobljenika koje su otpremili u šumu i tamo sve potukli. Iste su najprije isprebijali, pa su onda klali. To su izvršili drugovi iz 4. bataljuna V. proletherske crnogorske brigade koji su onda bili u Suhopolju, a kad su se vraćali govorili su narodu kako su ih poklali. Ovi drugovi koji su bili u V. crnogorskoj proletherskoj brigadi govorili su narodu da su ranije bili četnici, a sada su prešli u partizane. Iz tog se može zaključiti da su ovi Srbi sada kao četnici pod drugom firmom (maskom) ubijaju nevine Hrvate. Na ovo narod ne gleda dobro.“

Iz dopisa Andriji Hebrangu se vidi da su oko Suhopolja vršena izuzetno okrutna masovna smaknuća „*jer su viđeni mrtvi kojima je vađeno srce i razni dijelovi tijela.*“

Ovaj dopis Hebrangu je pisan 20. srpnja 1945. godine i priložen je pismu od 29. srpnja 1945. godine. Masovna smaknuća su nastavljena. To nam svjedoči svećenik Božo Vukoja koji je u Suhopolje došao 5. srpnja 1945. godine i u svojoj knjizi „Hrvat žive vatre“ piše:

„Jedne sam nedjelje (mislim da je bila prva nedjelja poslije blagdana Velike gospe) išao u mjesto Rodin potok, gdje sam trebao imati misu. Usput sam navratio u Veliku Trapinsku k dobroj katoličkoj obitelji Biondić. Gospođa je prala posuđe, ali je bila uplakana i silno uzbuđena. Što se dogodilo? – upitao sam zabrinuto. Što mislite, noćas su ti partizani poklali 176 zarobljenika, i tu su, kod nas, prali noževe, - odgovorila je žena i zaplakala još jače.“

To je bila hrvatska vojska koja je u Mrtvom jarku i na ostalim stratištima Križnog puta ovako strašno ubijana. Kakva je to bila ta hrvatska vojska?

Prema Zvonimiru Marčinku, bivšem domobranu Središnje domobranske dočasničke škole, časnički sastav hrvatske vojske bio je stvoren od pričuvnog kadra. To su bili obrazovani ljudi, ali ne vojnički obrazovani, nego iz civilnog života.

„Nažalost nitko ne spominje hrvatsko domobranstvo kao vojsku koja je trebala slomiti onaj odnos starojugoslavenskog časničkog kadra prema vojniku“, kaže Marčinko. Svakog tjedna se išlo u kazalište, u kino, kulturni život je bio dosta dobar. Hrvatsko domobranstvo je kod vojnika dokinulo psovku. „Političkih zaglupljivanja uopće nije bilo, tako da je u toj vojsci bilo časnno biti vojnik takve vojske. Sa sigurnošću mogu reći“, kaže Marčinko, „da je to za mene bila najfinija i najljepša vojska na svijetu.“

Marčinko je nakon zarobljavanja bio prisiljen poći u partizane ali je i tamo zadržao odgoj koji mu je dalo hrvatsko domobranstvo. U svakom prilaženju ljudima oslovljavao ih je sa Vi, i poštovao ih tako da su ga mnogi odmah u prvom kontaktu pitali: „Jeste li vi bili domobran? „Jesam!“ odgovarao je Marčinko „s punim ponosom“, a onda bi dodao „Ja sam zarobljen kao domobran.“

Sjećanje na pukovnika Zdenka Begića

O svom zapovjedniku, zapovjedniku Središnje domobranske dočasničke škole, pukovniku Zdenku Begiću Marčinko kaže da je bio „jako dobar čovjek“. Kad je pala Virovitica, pukovnik Begić se s dijelom vojske uspješno probio iz grada, dok su Marčinka zarobili partizani i odveli ga u logor kod Dijakovca u Bilogori. Tamo je prisilno postao partizan. Kad je, Marčinko s partizanima došao u Maribor, vidio je svog bivšeg zapovjednika Begića kako korača na čelu četveroreda Križnog puta koji se vraćao s bleiburškog polja. Nosio je istu uniformu u kojoj ga je Marčinko gledao dok je prije ulaska u Viroviticu domobranima govorio da se mnogi neće vratiti kući.

Iako je prisilno bio i partizan, Marčinko je u svojoj duši bio hrvatski domobran. Njegovo svjedočanstvo da je Begić bio dobar čovjek potvrđuje i činjenica da je braniteljima u Virovitici strogo naredio da se partizanske ranjenike, koje partizani kod povlačenja ne izvuku, ne smije tući i ubijati. Ranjenike treba spašavati, naredio je pukovnik Zdenko Begić. To nam svjedoči čovjek koji je tada branio Viroviticu od partizana. U borbama za Viroviticu nalazio se u rovu. Pripovijedao je kako je mitraljezac iz njegova rova ranio nekog partizana. Pred zoru je partizan nosio eksploziv da ga baci na obrambeni rov. Mitraljezac u rovu ga je čuo kako puzi i pustio rafal. Čuo se juk. Partizani su se povukli jer njihov napad nije uspio. Ranjenog partizana njegovi suborci nisu izvukli, nego su ga ostavili. Kad je već sunce izišlo, mitraljezac ga nađe onako izmrcvarenog, pozove bolničara i otpreme ga u bolnicu. Tako se događalo na svim linijama. Partizan je bio

mlađi čovjek. Vikao je da su ga zarobili partizani, a prije je bio domobran; govorio je da su partizani zarobljene domobrane gurali u prve redove. „Meni su pričali da je u bolnici bilo preko 60 partizana“, kaže nam ovaj sudionik borbi za Viroviticu.

Nakon naređenja pukovnika Begića da se ide u proboj iz Virovitice i on se uspješno probio. Poslije se borio u Zagorju i kaže da su i tamo zarobljavali partizane, ali nijednog zarobljenog nisu ubili, nego su ih predavali dalje.

Nakon partizanskog zauzimanja Virovitice nastaju masovne grobnice

Kad su partizani početkom listopada 1944. godine osvojili Viroviticu, ranjene branitelje su odveli iz virovitičke bolnice na Kažu iza Milanovca i pobili. Oko Virovitice, na sve četiri strane svijeta, se nalaze masovne grobnice pobijenih nakon pada grada. Komunisti su već znali da će se Jugoslavija obnoviti jer je na to upućivao razvoj na svjetskim ratištima. Revolucionarnim terorom su učvršćivali svoju buduću vlast: ubijali su sve koji bi im mogli smetati. Revolucionarni teror kao instrument komunističke vlasti je dio njihovog programa koji je nastao puno prije rata koji je trajao. Kao što janje nije krivo što je vuk krvoločan, isto tako ni Hrvati nisu krivi što se na njih obrušio revolucionarni komunistički teror. Komunisti su ubijali iz preventivnih razloga, kao što je to potvrdio i Milovan Đilas rekavši da su bleiburške žrtve morale umrijeti da bi Jugoslavija mogla živjeti.

Za Mrtvi jarak i brojna grobišta nitko nije odgovarao

Hrvatski narod je u II. svjetskom ratu i nakon njega doslovno desetkovan. Čak ni glavne sile ovog svjetskog rata nisu toliko biološki uništene i desetkovane? Pobijena je hrvatska mladost, najživotniji dio naroda; pobijena je vojska, najhrabriji dio; pobijeni su časnici, vojnička i narodna elita; pobijeni su političari i intelektualci; pobijene su vođe. Hrvatski narod je ostao bez zaštite, izručen neprijateljima, kao što se to vidi iz pisma suhopoljskih partizana Andriji Hebrangu. Među pobijenima bilo je i mnogo civila, staraca, žena i djece, o čemu danas svjedoče mnogobrojne kosti iz stratišta diljem Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Samo na području bivšeg kotara Virovitica do danas je pronađeno na desetke grobišta. Na području jedne od četiri masovne grobnice u Mrtvom jarku pronađeni su posmrtni ostatci i dijelovi vojničke opreme žrtava Križnog puta. Ova probna iskapanja su napravili članovi virovitičke podružnice Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava. Na istočnom dijelu Virovitičko-podravske županije popisano je oko 3600 žrtava; na zapadnom dijelu županije žrtve se također broje u tisućama. I dok se danas na političkom sudu u Haagu sudi hrvatskim generalima za zločinački pothvat koji se dokazuje izmišljenim prekomjernim granatiranjem Knina, a tužitelji svoje braće se u domovini vesele kao i prije, i dok haški tužitelji za hrvatske generale traže dugogodišnje zatvorske kazne (npr. čak 27 godina za glavnog zapovjednika konačne oslobodilačke akcije „Oluje“, kojom su spriječene mnogobrojne nedužne žrtve, ne samo u Hrvatskoj, nego i u Bosni i Hercegovini), do današnjeg dana nitko nije odgovarao za Mrtve jarke i ostala zlodjela Titovih komunista.

Teror, kojemu je bio cilj istrijebiti mladost i snagu hrvatskog bića, događao se ne samo u ratu, već kao i u ovom slučaju kojeg se danas tužnim sjećanjem spominjemo, u vrijeme, kada je rat već bio završio, i taj se teror produžio sve do dana kada je Hrvatska konačno postala nezavisna država. Neka je vječna slava palim hrvatskim junacima u Mrtvom jarku i svim palim borcima i civilima za domovinu Hrvatsku!“

Obilježavanje grobišta dužnost je sviju nas pa i lokalne, županijske i državne vlasti!

Prigodnim govorom nazočnima se obratio i Josip Đakić, saborski zastupnik, potpredsjednik Saborskog odbora za ratne veterane Josip Đakić koji je naglasio da je

Hrvatski sabor i Odbor za ratne veterane u prijedlogu Zakona kojim će se omogućiti da se sva grobišta, mučilišta i stratišta mogu dostojno obilježiti.

„Dužnost nam je obilježavati. I stoga pozdravljam sve ove hrabre i spremne ljude koji su izučavajući povijesne činjenice, istražujući knjige i zapise, tražeći sve dokumente koji govore o počinjenju zločina došli i do ovog mjesta koje jasno govori da su stotine nedužnih vojnika domobranske hrvatske vojske kao i civila koji su s njima pošli završili bestraga u ovom Mrtvom jarku. Zasigurno i Hrvatski sabor i Odbor za ratne veterane u prijedlogu Zakona je izričito rekao da se sva grobišta, stratišta i mučilišta moraju obilježiti, da je to dužnost sviju nas, i onih koji obnašaju dužnost na lokalnom, županijskom i državnom nivou, i tako će i biti.

A isto tako Europski zakoni i rezolucije govori o tome da su osuđeni svi totalitarni režimi, pa tako i komunistički. Komunistički zločini ne smije i ne može zastarjeti. I za njega postoji odgovornost. – naglasio je između ostalog potpredsjednik Odbora za ratne veterane Hrvatskog sabora, i nastavio- Jednaki su i crni i crveni zločini. Ništa nisu drugačiji oni koje su počinili fašisti, ali i ništa manji nisu niti oni koje su počinili partizani i komunisti kopirajući ono što su nakon II svjetskog rat učinili Rusi Poljacima kod nas su to činili komunisti Hrvatima.

Molitva i za žrtve ubijene kod Starog Petrovog Sela

Potom je uslijedio otkrivanje spomenika što su zajedno učinili načelnica Zlata Šljivac i Vlatko Ljubičić, predsjednik ogranka Hrvatski domobran Virovitice. Molitvu za žrtve predvodio je i spomenik blagoslovio vlč Mate Rukavina, suhopoljski župnik Župe sv. Terezije Avilske, zahvalio je svima na doprinosu obilježavanja ovog stratišta, kao i na održanom satu povijesti i rekao: Kad sam dobio ovaj poziv biti danas ovdje prisutan, onda me je još jedna stvarnost dotakla ovim pozivom. Dolazim iz župe koja ima istu situaciju kao ova, sat povijesti je završio, i neću se na njega više vraćati, ali s nekoliko riječi htio bih podsjetiti. Dogodio se svibanj 1945 i moje rodno selo i naša župa dala je tko zna za koji i čiji grijeh, dala oko 150 nevinih žrtava. Ljudi rođeni 25, sedme, osme, imali su 17 18 godina, odvedeni su u Staro Petrovo Selo i tamo kod željezničke stanice ubijani, slično kao što je bilo ovdje, i na mnogim mjestima. No o tome ovaj čas toliko. Neka i to u ime Božje, jer mislim da nije tome dana odgovarajuća pozornost, naš gospodin Đakić čuje, i ako nije, neka se tome da odgovarajuća pozornost. Ovakvim stvarnostima pristupamo kao ljudi i kao kršćani. Kao ljudi čuli smo, ovakve zgrade treba istraživati i treba tražiti ono što ljudska pravda hoće. No, ne možemo u tom svem ljudskom traženju iznova ne podsjećati sebe, na ono na što smo u onom ljudskom nadograđeni, a to je vjerničko i kršćansko. A kad je vjerničko i kršćansko u pitanju ta druga viša razina s koje sve gleda, osobito rat i ratne žrtve, a osobito žrtve poraća, i nedužne žrtve, civile i ostale koje su ubijani, onda se sjećamo riječi kardinala Kuharića iz rata, na koliko ih je mjesta bezbroj puta ponovio? Kao vjernici i kršćani ne možemo zaboraviti što nam se događa, ali moramo praštati onima koji su sve to činili i ne spuštati se na njihovu razinu. I danas nam Božja riječ kaže, glede onih koji usnuli, koji su ovdje ubijani. Nemojmo biti ljudi bez nade i vjere nego gajimo nadu da će svi oni biti u društvu nebesnika, po onome kako svakom suočiti sa božjom pravdom kad mu je predavati račune za talente života koje je dobio i kako je njima upravljao. Sigurno je da oni koji su talente života na ovaj način na kraju trošili, da su nedužni ubijani, imaju kod Boga, po našem ljudskom razmišljanju, i te kako puno bodova i šanse da prođu daleko bolje nego li oni koji su svoje talente upotrebljavali za mržnju i ubijanje. U kratkom molitvenom spomenu zadržimo se u sjećanju na sve ove zbog kojih smo danas ovdje. Predraga braćo i sestre još jednom se obratimo Bogu, Ocu milosrđa svojim poniznim prošnjama za braću koja su ovdje ubijana; Da im grijehe blago oprostiš, da im dobra dijela primiš, da im milostivo daješ pristup u vječni život. Molimo i za sve ne koji su trpjeli i koji trpe.

Blagoslovu i molitvi prisustvovali predstavnici vlasti i brojne udruge

Nakon blagoslova i molitve izaslanstva Virovitičko-podravske županije, prisutnih predstavnika gradova i općina, udruga proisteklih iz II svjetskog rata i Domovinskog rata kao i predstavnici prisutnih političkih stranaka položili su vijence i zapalili svijeće na Spomen hrvatskim žrtvama koji je podignut iznad Mrtvog jarka. Počivali u miru. Komemoracija za žrtve grobišta Mrtvi jarak održana je u nazočnosti predstavnika lokalne vlasti. Tu su bili, uz načelnicu općine Suhopolje, Zlatu Šljivac i predstavnici susjednih općina, načelnik Općine Pitomača Željko Grgačić, iz općine Gradina Dražen Peić i načelnik Općine Lukač Đuro Bukvić, Ivica Kirin, gradonačelnik Virovitice i župan Virovitičko-podravske županije Tomislav Tolušić. Među prisutnima na odavanju počasti žrtvama grobišta Mrtvi jarak bili su i brojni predstavnici udruga Hrvatski domobran iz većeg broja ogranaka Sjeverne Hrvatske. Ivica Tolušić izaslanik ministra MUP-a Republike Hrvatske Tomislava Karamarka, članovi udruga proizašlih iz Domovinskog rata, kao i predstavnici političkih stranaka, a iz Varaždinske i Međimurske županije odavanju počasti prisustvovali Zlatko Pišpek, Josip Trojko i Franjo Talan, predstavnici Društva za obilježavanje grobišta ratnih i poratnih žrtava i žrtava komunizma, a iz Slovenije je doputovao Dragutin Šafarić. Protokol je vodio Darko Čurik, pročelnik za društvene djelatnosti općine Suhopolje, a bili su nazočni i vijećnici i mještani Bukove i susjednih naselja, kao i Mira Pelikan, suautorica knjige Spomenar hrvatskim žrtvama Virovitičko-podravske županije.

U sjećanje na dan kada je podignut trajan spomenika za žrtve grobišta Mrtvi jarak snimljeno je nekoliko fotografija.

Zapisao Franjo Talan

Objavio: www.wiktimologija.hr